

Opstanak Stoca i projekat Gornji horizonti

28 August 2012

U Stocu je 23.08.2012. održana javna rasprava na temu "Opstanak Stoca i projekat Gornji horizonti". Raspravu su organizirali Forum mladih Stolac i Udruženje Obnova građanskog povjerenja, a u saradnji s Međunarodnim forumom Bosna, dok su uvodničari bili stručnjaci za pitanja krša i ekologije dr. Dalibor Ballian, dr. Ivo Lučić i g. Amir Varić. Pored brojnih građana iz Stoca i okoline, skupu su prisustvovali predstavnici federalne i lokalnih vlasti, kao i aktivisti na polju zaštite okoliša iz BiH (Zeleni Neretva iz Konjica, Eko most iz Mostara) i Hrvatske (Spasimo dolinu Neretve i Lijepa naša iz Metkovića).

Projekt Gornji horizonti, kako je upozoreno sa skupa, predstavlja najveću prijetnju opstanku ne samo flore i faune na ugroženim područjima sliva rijeke Neretve nego i ljudskih naseobina na ovim područjima, od Mostara do Jadrana. Naime, sporni projekat Gornji horizonti, čija realizacije je pred samim početkom, podrazumijeva preusmjeravanje voda kroz polja iz sliva Neretve u sliv Trebinjice, a u cilju izgradnje sistema novih hidroenergetskih objekata (HE Dabar, HE Bileća, HE Nevesinje), kao i poboljšanja efikasnosti već postojećih elektrana (HE Trebinje 1, HE Trebinje 2, HE Dubrovnik). Projekat se namjerava realizirati u jednom entitetu (Republika Srpska) dok se negativni uticaji očekuju u drugom (Federacija BiH). Direktna posljedica realizacije ovog projekta će se ogledati u drastičnom osiromašnju izdatosti kraških vrela Bregave, Bune i Bunice, te slijedom toga i u smanjenju protoka donjeg toka Neretve.

Tokom uvodnih stručnih izlaganja predstavljeni su brojni dokumenti i rezultati provedenih naučnih istraživanja koji potvrđuju iznimnu osjetljivost projekta po ekosisteme Hercegovine i Hrvatske. Naglašeno je da štetne efekte nije moguće sanirati ili anulirati nikakvim tehničkim intervencijama, što pokazuju dosadnja iskustva u realizaciji ovog i drugih sličnih projekata. Također, od strane uvodničara A. Varića iz Udruženja Zeleni Neretva istaknuta je problematika ovog i sličnih projekata sa međuentitetskim uticajima pri čemu nadležne institucije (entitetska ministarstva koja provode procedure dodjele okolinskih dozvola) ne koriste sve zakonske raspoložive mehanizme u cilju blagovremenog rješavanja ovakvih problema.

Predstavnik Federalnog ministarstva turizma i okoliša, vjerovatno ponukan navedenim tvrdnjama g. Varića, istakao je da se ovo ministarstvo očitovalo u ovom slučaju i dalo negativno mišljenje na navedeni projekt i najavio pokretanje sudskih postupaka protiv odgovornih iz Republike Srpske. Međutim, predstavnik ministarstva, koji uzgred obavlja funkciju pomoćnika ministrice za okolinske dozvole, nije objasnio zašto Služba kojom rukovodi nije iskoristila mogućnosti iz Zakona o zaštiti okoliša FBiH (čl. 63 i čl. 70), te u sklopu procedure Procjene uticaja na okoliš (PUO) nije organizirala javne rasprave na teritoriji FBiH, te naložila izradu posebnog separata Studije uticaja na okoliš o međuentitetskim negativnim uticajima. Zbog toga i najavljeno pokretanje tužbe vjerovatno neće polučiti rezultat obzirom da tokom procedure PUO nisu iskoristene sve raspoložive zakonske mogućnosti.

Tokom rasprave, od većine učesnika iskazana je spremnost na čije djelovanje kako bi se zaustavila realizacija projekta Gornji horizonti kao izvjesnog uzročnika najveće ekološke katastrofe u jugoistočnoj Evropi. Osuđeni su postupci Vlade Republike Hrvatske koja je potpisivanjem sporazuma s vlasti iz Republike Srpske iskazala zapanjujuću nebrigu i ignorantski odnos kako prema iznimno vrijednom i unikatnom ekosustavu ovog područja, ali i sudbini stanovništva nastanjenog na projektom ugroženim područjima jugoistočne BiH i južne Hrvatske. Veći broj govornika je iskazao stav da postupci Vlade Republike Hrvatske ukazuju na nepostojanje svijesti o dugoročnim interesima stanovništva. Praktično žrtvovanje krajnjeg juga Hrvatske (delta Neretve) zbog osiguranja komfornog statusa Dubrovnika, protumačeno je kao kratkovidno i dugoročno štetno. Kritike su upućene i drugim institucijama u oblasti energetike u BiH i Hrvatskoj koje u utrci za profitom pokazuju malo brige i interesa za očuvanjem autohtonih ekosistema.